മലയാളഗുരു
(മലയാളം റിസർച്ച് ജേണൽ)
(Open Access, Double-Blind Peer Reviewed Journal)
ISSN Online : 3108-0960 ISSN Print :
EDUSCHOOL
ACADEMIC RESEARCH & PUBLISHERS

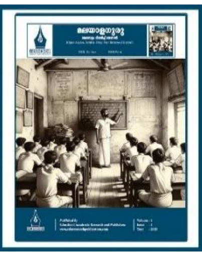

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകൾ സ്ത്രീശാക്തീകരണത്തിന്റെയും സാമൂഹിക പരിവർത്തനത്തിന്റെയും സാഹിത്യാവിഷ്കാരം

Helan M

Assistant Professor, Department of Malayalam, St.Xaviers College (Autonomous), Aluva, India.

Article information
Received:13th October 2025
Received in revised form:17th November 2025
Accepted:19th December 2025
Available online:25th January 2026

Volume:2
Issue: 1
DOI:https://doi.org/10.5281/zenodo.18334036

Abstract

The growth of feminist thought in Malayalam literature is a testament to significant socio-cultural transformations from the first decade of the twentieth century to the present. Writers from Lalithambika Antharjanam to Sarah Joseph have created revolutionary changes in the field of literature through writings that question the very foundations of the patriarchal system. This study analyzes the historical development, theoretical foundations, contributions of prominent writers, and thematic changes of the feminist movement in Malayalam literature. On the journey from social renaissance to modern feminism, this paper examines how Malayalam literature became a powerful tool in the struggle for women's freedom and equality.

സാരാംശം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ സ്ത്രീപക്ഷ ചിന്തകളുടെ വളർച്ച ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യദശകം മുതൽ ഇന്നുവരെയുള്ള കാലഘട്ടത്തിൽ സുപ്രധാനമായ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക പരിവർത്തനങ്ങളുടെ സാക്ഷ്യമാണ്. ലളിതാംബിക അന്തർജനം മുതൽ സാറാ ജോസഫ് വരെയുള്ള എഴുത്തുകാർ പിതൃാധിപത്യ വ്യവസ്ഥയുടെ അടിത്തറയെ തന്നെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന രചനകളിലൂടെ സാഹിത്യരംഗത്ത് വിപ്ലവകരമായ മാറ്റങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചു. ഈ പഠനം മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് പ്രസ്ഥാനത്തിന്റെ ചരിത്രപരമായ വികാസം, സൈദ്ധാന്തിക അടിത്തറ, പ്രമുഖ എഴുത്തുകാരുടെ സംഭാവനകൾ, തീമാറ്റിക് മാറ്റങ്ങൾ എന്നിവ വിശകലനം ചെയ്യുന്നു. സാമൂഹിക നവോത്ഥാനത്തിൽ നിന്ന് ആധുനികോത്തര ഫെമിനിസത്തിലേക്കുള്ള യാത്രയിൽ മലയാള സാഹിത്യം സ്ത്രീകളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും സമത്വത്തിനും വേണ്ടിയുള്ള പോരാട്ടത്തിന്റെ ശക്തമായ ഉപകരണമായി മാറിയതെങ്ങനെയെന്ന് ഈ പേപ്പർ പരിശോധിക്കുന്നു.

പ്രധാന വാക്കുകൾ:- മലയാള ഭാഷ, സാഹിത്യ പരിഷ്കാരങ്ങൾ, സാംസ്കാരിക സ്വാധീനങ്ങൾ, പരിണാമം, ചരിത്രപരമായ വികാസം, ഭാഷാ പഠനം, സാഹിത്യ രൂപങ്ങൾ, സംസ്കാര പരമ്പര, മലയാള പൈതൃകം, മലയാള കവിത.

ആമുഖം

മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ സ്ത്രീപക്ഷ ചിന്തകളുടെ വളർച്ച കേരളത്തിന്റെ സാമൂഹിക-സാംസ്കാരിക ചരിത്രവുമായി അഭേദ്യമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പത്തൊൻപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനം മുതൽ ഇരുപതാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ ആദ്യപകുതി വരെയുള്ള നവോത്ഥാനകാലം മലയാളത്തിൽ സ്ത്രീപക്ഷ സാഹിത്യത്തിന്റെ അടിത്തറ പാകിയ കാലമായിരുന്നു.[1] പരമ്പരാഗത നമ്പൂതിരി-നായർ കുടുംബങ്ങളിൽ നിന്നുയർന്നുവന്ന സ്ത്രീകളുടെ ശബ്ദങ്ങൾ സാഹിത്യത്തിലൂടെ പുറത്തുവരാൻ തുടങ്ങിയപ്പോൾ, അവ പിതൃാധിപത്യ വ്യവസ്ഥയുടെ നിഗൂഢതകളെ തുറന്നുകാട്ടുകയായിരുന്നു.

ഇന്ത്യൻ ഫെമിനിസത്തിന് പാശ്ചാത്യ ഫെമിനിസത്തിൽ നിന്ന് വ്യത്യസ്തമായ സവിശേഷതകളുണ്ട്. വർഗം, ജാതി, മതം എന്നീ ഘടകങ്ങൾ ലിംഗപരമായ അസമത്വങ്ങളുമായി ഇഴചേർന്നിരിക്കുന്ന സങ്കീർണ്ണമായ സാമൂഹിക ഘടനയാണ് ഇന്ത്യയിലുള്ളത്.[2] മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകൾ ഈ സങ്കീർണതകളെ പ്രതിഫലിപ്പിക്കുകയും സ്ത്രീകളുടെ മുക്തിക്ക് ഇന്ത്യൻ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രസക്തമായ മാർഗങ്ങൾ കണ്ടെത്താൻ ശ്രമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

സൈദ്ധാന്തിക അടിത്തറ

ഇന്ത്യൻ ഫെമിനിസത്തിന്റെ സവിശേഷതകൾ

ഇന്ത്യൻ ഫെമിനിസം പാശ്ചാത്യ ഫെമിനിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തങ്ങളിൽ നിന്ന് പ്രചോദനം ഉൾക്കൊണ്ടെങ്കിലും, തദ്ദേശീയ സാമൂഹിക യാഥാർത്ഥ്യങ്ങൾക്ക് പ്രാസക്തമായ രീതിയിൽ പരിണമിച്ചു. ചന്ദ്ര തൽപദെ മോഹന്തി വിശദീകരിക്കുന്നതുപോലെ, 'മൂന്നാം ലോക സ്ത്രീകൾ' എന്ന ഏകീകൃത വിഭാഗം സ്വീകരിക്കുന്നത് അപകടകരമാണ്, കാരണം അത് സ്ത്രീകളുടെ അനുഭവങ്ങളുടെ വൈവിധ്യത്തെ അവഗണിക്കുന്നു.[3] മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകൾ നമ്പൂതിരി, നായർ, ഈഴവ, ദലിത് തുടങ്ങിയ വിവിധ സമുദായങ്ങളിലെ സ്ത്രീകളുടെ വ്യത്യസ്തമായ അനുഭവങ്ങളെ പ്രതിനിധീകരിക്കുന്നു.

ഉത്തരകൊളോണിയൽ ഫെമിനിസം

മലയാളം ഉൾപ്പെടെയുള്ള ഇന്ത്യൻ ഭാഷകളിലെ സ്ത്രീപക്ഷ സാഹിത്യം കൊളോണിയൽ ഭൂതകാലത്തിന്റെ പൈതൃകത്തെ നേരിടുന്നു. ഗയാത്രി സ്പിവാക് ചോദിച്ച 'സബാൾട്ടേണിന് സംസാരിക്കാമോ?' എന്ന ചോദ്യം[4] മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീകളുടെ ശബ്ദം കേൾക്കാനുള്ള ശ്രമങ്ങൾക്ക് പ്രസക്തമാണ്. സാറാ ജോസഫ്, കെ. സരസ്വതി അമ്മ തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാർ ദലിത്, പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീകളുടെ ശബ്ദങ്ങൾ സാഹിത്യത്തിൽ കേൾപ്പിക്കാൻ ശ്രമിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ചരിത്രപരമായ വികാസം

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകളുടെ പരിണാമം വ്യത്യസ്ത കാലഘട്ടങ്ങളായി തിരിക്കാം:

പട്ടിക 1. മലയാള സ്ത്രീസാഹിത്യത്തിന്റെ വികാസം

കാലഘട്ടം	പ്രധാന എഴുത്തുകാർ	പ്രധാന കൃതികൾ	പ്രധാന തീമുകൾ
നവോത്ഥാന കാലം (1900-1940)	ലളിതാംബിക അന്തർജനം, കെ. സരസ്വതി അമ്മ	ആദ്യകാല കഥകൾ, പ്രതികാരം	വിധവാ പുനർവിവാഹം, സ്ത്രീ വിദ്യാഭ്യാസം, ജാതി വിവേചനം
ആധുനിക കാലം (1940-1980)	മാധവിക്കുട്ടി, ലളിതാംബിക അന്തർജനം	എൻറെ കഥ, അഗ്നിസാക്ഷി	ലൈംഗികത, വ്യക്തിസ്വാതന്ത്ര്യം, സ്വത്വാന്വേഷണം
സമകാലിക കാലം (1980-ഇപ്പോൾ)	സാറാ ജോസഫ്, ഗീത ഹിരണ്യൻ	ആലഹയുടെ പെണ്മക്കൾ, സമകാല കഥകൾ	ദലിത് ഫെമിനിസം, പാരിസ്ഥിതിക ഫെമിനിസം, മതനിരപേക്ഷത

പ്രധാന എഴുത്തുകാരുടെയും കൃതികളുടെയും വിശകലനം

ലളിതാംബിക അന്തർജനം: പയനിയർ വോയ്സ്

ലളിതാംബിക അന്തർജനം (1909-1987) മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ആദ്യത്തെ പ്രമുഖ ഫെമിനിസ്റ്റ് എഴുത്തുകാരിയാണ്. അവരുടെ നോവൽ 'അഗ്നിസാക്ഷി' (1976) നമ്പൂതിരി സമുദായത്തിലെ സ്ത്രീകളുടെ അവസ്ഥയെ അതിശക്തമായി ചിത്രീകരിക്കുന്നു.[5] ജാതിവ്യവസ്ഥയും പിതൃാധിപത്യവും ഇഴചേർന്ന് സ്ത്രീകളെ എങ്ങനെ അടിച്ചമർത്തുന്നുവെന്ന് ഈ കൃതി വെളിപ്പെടുത്തുന്നു. 'പ്രതികാരം' എന്ന കഥയിൽ വിധവയായ ഒരു സ്ത്രീ തന്റെ ജീവിതം പുനർനിർമ്മിക്കാനുള്ള ധൈര്യം കാണിക്കുന്നു, ഇത് സ്ത്രീകളുടെ ഏജൻസിയുടെ ശക്തമായ പ്രതിനിധാനമാണ്.

മാധവിക്കുട്ടി (കമല ദാസ്): സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ പ്രതീകം

മാധവിക്കുട്ടി (1934-2009) മലയാളത്തിലെ ഏറ്റവും വിവാദപരവും സ്വാധീനശക്തിയുമുള്ള സ്ത്രീ എഴുത്തുകാരിയാണ്. 'എൻറെ കഥ' (1973) എന്ന ആത്മകഥയിലൂടെ അവർ സ്ത്രീകളുടെ ലൈംഗികതയെയും വ്യക്തിത്വത്തെയും കുറിച്ച് തുറന്ന് സംസാരിച്ചു.[6] പരമ്പരാഗത മലയാള സമൂഹം സ്ത്രീകളെ കുറിച്ച് വച്ചിരുന്ന ധാരണകളെ അവരുടെ എഴുത്ത് തകർത്തു. സ്ത്രീകളുടെ ലൈംഗികതയെ നിഷേധിക്കുന്ന സാമൂഹിക അന്തരീക്ഷത്തിൽ അവരുടെ എഴുത്ത് വിപ്ലവകരമായിരുന്നു.

കെ. സരസ്വതി അമ്മ: മറന്നുപോയ ഫെമിനിസ്റ്റ്

കെ. സരസ്വതി അമ്മ (1919-1975) മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഏറ്റവും അവഗണിക്കപ്പെട്ട പ്രതിഭകളിൽ ഒരാളാണ്. 'പുരുഷന്മാരില്ലാത്ത ലോകം' (1958) എന്ന ലേഖനസമാഹാരത്തിലൂടെ പിതൃാധിപത്യത്തെ നേരിട്ട് ആക്രമിച്ച അവർ, തന്റെ കാലത്ത് 'പുരുഷദ്വേഷി' എന്ന് കുപ്രസിദ്ധി നേടി.[7] എന്നാൽ സമകാല ഫെമിനിസ്റ്റ് പണ്ഡിതന്മാർ അവരെ ഒരു പ്രതിഭയായി കണക്കാക്കുന്നു. അവരുടെ കഥകൾ സ്ത്രീകളുടെ സാമ്പത്തിക സ്വാശ്രയത്വത്തിന്റെയും വിദ്യാഭ്യാസത്തിന്റെയും പ്രാധാന്യം എടുത്തുകാണിക്കുന്നു.

സാറാ ജോസഫ്: സമകാലിക ശബ്ദം

സാറാ ജോസഫ് (1946-) ദലിത്, പാർശ്വവൽക്കരിക്കപ്പെട്ട സ്ത്രീകളുടെ അനുഭവങ്ങളെ മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ കേന്ദ്രസ്ഥാനത്ത് എത്തിച്ചു. 'ആലഹയുടെ പെണ്മക്കൾ' (1999) എന്ന നോവൽ ജാതിയും ലിംഗവും ഇഴചേർന്ന അടിച്ചമർത്തലിനെ അഭിമുഖീകരിക്കുന്നു.[8] മതത്തിന്റെയും പാരമ്പര്യത്തിന്റെയും പേരിൽ സ്ത്രീകൾക്കെതിരെ നടക്കുന്ന അതിക്രമങ്ങളെയും സാമൂഹിക പാർശ്വവൽക്കരണത്തെയും ഈ നോവൽ തുറന്നുകാട്ടുന്നു.

തീമാറ്റിക് വിശകലനം

പിതൃാധിപത്യവിമർശനം

മലയാള ഫെമിനിസ്റ് സാഹിത്യത്തിന്റെ കേന്ദ്രബിന്ദു പിതൃാധിപത്യ വ്യവസ്ഥയുടെ വിമർശനമാണ്. കുടുംബം, വിവാഹം, മാതൃത്വം എന്നിവയെ കുറിച്ചുള്ള പരമ്പരാഗത ധാരണകളെ ചോദ്യം ചെയ്യുന്ന രചനകൾ ഈ സാഹിത്യത്തിൽ സമൃദ്ധമാണ്. കെ. സരസ്വതി അമ്മയുടെ കഥകൾ സ്ത്രീകൾക്ക് സാമ്പത്തിക സ്വാശ്രയത്വത്തിന്റെ പ്രാധാന്യം എടുത്തുകാണിക്കുന്നു.[9]

ശരീരവും സ്വത്വവും

സ്ത്രീകളുടെ ശരീരത്തിന്മേലുള്ള നിയന്ത്രണം സാമൂഹിക അധികാരത്തിന്റെ പ്രധാന ഉപകരണമാണെന്ന് ഫെമിനിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തം വാദിക്കുന്നു. മാധവിക്കുട്ടിയുടെ എഴുത്ത് ഈ നിയന്ത്രണത്തിനെതിരെയുള്ള പ്രതികരണമാണ്. സ്ത്രീകളുടെ ലൈംഗികതയെയും ആഗ്രഹങ്ങളെയും കുറിച്ച് തുറന്നു സംസാരിക്കാനുള്ള അവകാശം അവർ അവകാശപ്പെട്ടു. ഇത് സ്ത്രീകളുടെ സ്വയം നിർവചനത്തിനുള്ള അവകാശത്തിന്റെ ഭാഗമായി കണ്ടു.

വിദ്യാഭ്യാസവും ശാക്തീകരണവും

നവോത്ഥാന കാലം മുതൽ, സ്ത്രീ വിദ്യാഭ്യാസം ഫെമിനിസ്റ്റ് സാഹിത്യത്തിന്റെ പ്രധാന തീം ആയിരുന്നു. വിദ്യാഭ്യാസം സ്ത്രീകൾക്ക് സാമ്പത്തികവും സാമൂഹികവുമായ സ്വാതന്ത്ര്യം നേടാനുള്ള മാർഗമായി ചിത്രീകരിക്കപ്പെട്ടു. ലളിതാംബിക അന്തർജനത്തിന്റെയും കെ. സരസ്വതി

അമ്മയുടെയും കഥകളിൽ വിദ്യാഭ്യാസം നേടിയ സ്ത്രീകൾ തങ്ങളുടെ അവകാശങ്ങൾക്കായി പോരാടുന്നത് കാണാം.

സാമൂഹിക സ്വാധീനവും പ്രാധാന്യവും

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകൾ കേവലം സാഹിത്യപരമായ പ്രസ്ഥാനം മാത്രമല്ല, സാമൂഹിക പരിവർത്തനത്തിനുള്ള ശക്തമായ ഉപകരണമായിരുന്നു.[10] ഈ രചനകൾ സ്ത്രീകളുടെ അവകാശങ്ങളെ കുറിച്ചുള്ള പൊതുവായ ചർച്ചകളെ സ്വാധീനിച്ചു. വിധവാ പുനർവിവാഹം, സ്ത്രീ വിദ്യാഭ്യാസം, സ്ത്രീധന നിരോധനം തുടങ്ങിയ സാമൂഹിക നവീകരണങ്ങൾക്ക് ഈ സാഹിത്യം പിന്തുണ നൽകി.

ഫെമിനിസ്റ്റ് സാഹിത്യം സ്ത്രീകൾക്ക് അവരുടെ അനുഭവങ്ങളെ അർത്ഥവത്തായ രീതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കാനുള്ള ഭാഷ നൽകി. സ്വന്തം കഥ പറയാനുള്ള അവകാശം അവകാശപ്പെടുക എന്നത് ശാക്തീകരണത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാന രൂപമാണ്. മാധവിക്കുട്ടിയുടെ 'എൻറെ കഥ' ആത്മകഥയുടെ രൂപത്തിൽ ഇത് പ്രകടമാക്കുന്നു.

സമകാലിക പ്രസക്തി

ഇരുപത്തിയൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിൽ മലയാള ഫെമിനിസ്റ്റ് സാഹിത്യം പുതിയ ദിശകളിലേക്ക് നീങ്ങുന്നു. ഡിജിറ്റൽ മാധ്യമങ്ങളുടെ വരവോടെ കൂടുതൽ സ്ത്രീകൾ എഴുത്തുകാരികളായി ഉയർന്നുവരുന്നു. സോഷ്യൽ മീഡിയ പ്ലാറ്റ്ഫോമുകൾ സ്ത്രീകൾക്ക് അവരുടെ അനുഭവങ്ങൾ പങ്കുവെക്കാനും സംഘടിക്കാനുമുള്ള പുതിയ ഇടങ്ങൾ സൃഷ്ടിച്ചിട്ടുണ്ട്.

പാരിസ്ഥിതിക ഫെമിനിസം, ട്രാൻസ്ഫെമിനിസം, ക്വിയർ ഫെമിനിസം തുടങ്ങിയ പുതിയ ചിന്താധാരകൾ മലയാള സാഹിത്യത്തിൽ പ്രതിഫലിക്കാൻ തുടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്. ഗീത ഹിരണ്യന്റെ എഴുത്തുകൾ പാരിസ്ഥിതിക നാശവും ലിംഗപരമായ അധികാര ഘടനകളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം പരിശോധിക്കുന്നു.

ഉപസംഹാരം

മലയാള സാഹിത്യത്തിലെ ഫെമിനിസ്റ്റ് ചിന്തകളുടെ യാത്ര നവോത്ഥാന കാലം മുതൽ ഇന്നുവരെ ഒരു നൂറ്റാണ്ടിലധികം വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന സമ്പന്നവും വൈവിധ്യപൂർണ്ണവുമായ പൈതൃകമാണ്. ലളിതാംബിക അന്തർജനം മുതൽ സാറാ ജോസഫ് വരെയുള്ള എഴുത്തുകാർ സ്ത്രീകളുടെ അനുഭവങ്ങളെ ശക്തമായി ആവിഷ്കരിച്ചു. അവരുടെ രചനകൾ പിതൃാധിപത്യ വ്യവസ്ഥയെ വെല്ലുവിളിക്കുകയും സ്ത്രീകളുടെ അവകാശങ്ങൾക്കായി പോരാടുകയും ചെയ്തു.

ഈ സാഹിത്യം ജാതി, വർഗം, മതം എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട സങ്കീർണമായ സാമൂഹിക യാഥാർത്ഥ്യങ്ങളെ അഭിമുഖീകരിച്ചു. ഇന്ത്യൻ സന്ദർഭത്തിൽ പ്രസക്തമായ ഫെമിനിസ്റ്റ് സിദ്ധാന്തം വികസിപ്പിക്കാൻ ഈ എഴുത്തുകാർ ശ്രമിച്ചു. പാശ്ചാത്യ ഫെമിനിസത്തിൽ നിന്ന് പ്രചോദനം ഉൾക്കൊണ്ടെങ്കിലും, മലയാള ഫെമിനിസ്റ്റ് സാഹിത്യം തദ്ദേശീയ സാമൂഹിക ഘടനകൾക്ക് പ്രസക്തമായ മാർഗങ്ങൾ കണ്ടെത്തി.

സമകാലിക കാലത്ത്, ഡിജിറ്റൽ മാധ്യമങ്ങളുടെ വരവോടെയും പുതിയ ചിന്താധാരകളുടെ ഉദയത്തോടെയും മലയാള ഫെമിനിസ്റ്റ് സാഹിത്യം പുതിയ ഉയരങ്ങളിൽ എത്തുന്നു. പാരിസ്ഥിതിക ഫെമിനിസം, ക്വിയർ ഫെമിനിസം, ട്രാൻസ്ഫെമിനിസം തുടങ്ങിയ പ്രസ്ഥാനങ്ങൾ സ്ത്രീശാക്തീകരണത്തിന് പുതിയ മാനങ്ങൾ നൽകുന്നു. മലയാള സാഹിത്യം സ്ത്രീകളുടെ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിനും സമത്വത്തിനുമുള്ള പോരാട്ടത്തിൽ തുടർന്നും പ്രധാന പങ്ക് വഹിക്കും.

അവലംബങ്ങൾ

1. Devika, J. *En-Gendering Individuals: The Language of Re-forming in Early Twentieth Century Keralam*. Hyderabad: Orient Longman, 2007.

2. Devika, J. "Women's Labour, Patriarchy, and Feminism in Twenty-first Century Kerala: Reflections on the Glocal Present." In *Global Capital and Social Difference: Beyond Dialectics and Embeddedness*, edited by Sujatha V. New Delhi: Routledge, 2020.

3. Mohanty, Chandra Talpade. "Under Western Eyes: Feminist Scholarship and Colonial Discourses." *Boundary 2* 12, no. 3 (1984): 333–58.

4. Spivak, Gayatri Chakravorty. "Can the Subaltern Speak?" In *Marxism and the Interpretation of Culture*, edited by Cary Nelson and Lawrence Grossberg, 271–313. Urbana: University of Illinois Press, 1988.

5. Antharjanam, Lalithambika. *Agnisakshi*. Kottayam: DC Books, 1976. English translation: *Agnisakshi: Fire, My Witness*, translated by Vasanthi Sankaranarayanan. New Delhi: Oxford University Press, 2015.

6. Das, Kamala (Madhavikutty). *Ente Katha*. Kottayam: Current Books, 1973. English translation: *My Story*, translated by the author. New Delhi: Sterling Publishers, 1976.
7. Amma, K. Saraswathi. *Purushanmarillatha Lokam*. Trivandrum, 1958. Referenced in Devika, J. "Beyond Kulina and Kulata: The Critique of Gender Difference in the Writings of K. Saraswati Amma." *Indian Journal of Gender Studies* 10, no. 2 (2003): 201–28.
8. Joseph, Sarah. *Aalahayude Penmakkal*. Kottayam: DC Books, 1999.
9. James, Jancy, ed. *Stories from a Forgotten Feminist: K. Saraswathi Amma*. Kolkata: Stree, 2007.
10. Devika, J. "The 'Kudumbashree Woman' and the Kerala Model Woman: Women and Politics in Contemporary Kerala." *Indian Journal of Gender Studies* 23, no. 2 (2016): 153–73.